

บทคัดย่อ

174499

ชื่อเรื่องคุณูปนิพนธ์ การจัดการที่มีประสิทธิผลของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

ชื่อผู้เขียน นางจิตติรัตน์ มีมาก

ชื่อปริญญา ปรัชญาคุณูปบัณฑิต

สาขาวิชา บริหารธุรกิจ

ปีการศึกษา 2548

คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณูปนิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์วิรัช สงวนวงษ์วาน ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ชันทอง
3. อาจารย์สุรศักดิ์ นาคสวัสดิ์

คุณูปนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการจัดการที่มีประสิทธิผลของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแบบจำลอง CIPP ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยสถานะแวดล้อม (context) ปัจจัยเข้า (input) ปัจจัยกระบวนการ (process) และปัจจัยผลผลิต (product) (2) ศึกษาปัจจัยที่บ่งชี้ประสิทธิผลของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้สอดคล้องกับปัญหาและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยทั้งในเชิงเอกสาร (documentary research) เชิงคุณภาพ (qualitative research) และเชิงปริมาณ (quantitative research) โดย กลุ่มตัวอย่างเป็นสหกรณ์การเกษตรทั่วไประดับอำเภอที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเขตพื้นที่ตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 3 มีจังหวัดที่ศึกษา 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ ชัยภูมิ สุรินทร์ และมหาสารคาม โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ระดับองค์การ ได้แก่ ฝ่ายจัดการของสหกรณ์การเกษตร จำนวน 85 สหกรณ์ ระดับ

สมาชิก ได้แก่สมาชิกของสหกรณ์การเกษตร จำนวน 425 คน ผู้วิจัย ได้สร้างและทดสอบแบบสอบถามที่ใช้ในการสอบถามฝ่ายจัดการและสมาชิกสหกรณ์การเกษตร โดยมีการทดสอบความถูกต้องของตัวสร้าง และการทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตรวัด ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีสอบวัดใช้ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคอัลฟา ด้านองค์การสหกรณ์การเกษตร มีค่าความเชื่อถือได้อยู่ระหว่าง .7497 ถึง .9547 ส่วนด้านสมาชิกสหกรณ์การเกษตร มีค่าความเชื่อถือได้อยู่ระหว่าง .7321 ถึง .8820 และจากทดสอบค่าที่ พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงว่าค่าสัมประสิทธิ์ใช้ได้ การเก็บและรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง พร้อมทั้งอบรมผู้ช่วยนักวิจัยเพื่อช่วยในการเก็บข้อมูล ดังนั้นแบบสอบถามจึงเก็บข้อมูลได้หมด 100% สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) และการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการของสหกรณ์ ระดับองค์การพบว่า สภาพการจัดการมีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง คือมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5.55-8.21 ตัวแปรที่ใช้วัดสภาพการจัดการ ได้แก่ ขนาดของสหกรณ์ ความสามัคคี ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลภายนอกและผู้นำเกษตรกร เงินทุน เครื่องมือและอุปกรณ์ บุคลากรที่ดำเนินงาน การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม และการมีส่วนร่วมของสมาชิกและคณะกรรมการต่อสหกรณ์ จากการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการมีประสิทธิผลสูงสุด โดยที่สภาพการจัดการด้านเครื่องมือและอุปกรณ์มีประสิทธิผลเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนระดับสมาชิกพบว่า สภาพการจัดการมีประสิทธิผลอยู่ในระดับค่อนข้างสูงถึงสูง คือมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 6.61-8.70 จากการวิจัยพบว่าถ้าสมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์ สมาชิกจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ และต้องการให้สหกรณ์ทำธุรกิจนอกเหนือจากที่ทำเป็นปกติในระดับสูง

2. ปัจจัยที่บ่งชี้ประสิทธิผล ระดับองค์การพบว่า ปัจจัยที่บ่งชี้ประสิทธิผล ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม เงินทุน เครื่องมือและอุปกรณ์ บุคลากรที่ดำเนินงาน ขนาดของสหกรณ์ ความสามัคคี สหกรณ์ได้รับสนับสนุนจากบุคคลภายนอกและผู้นำเกษตรกร ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนการมีส่วนร่วมของสมาชิกและคณะกรรมการต่อสหกรณ์มีความสัมพันธ์ต่อ
ประสิทธิผลองค์การอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับสมาชิกพบว่า ปัจจัยที่บ่งชี้
ประสิทธิผล ได้แก่ ทักษะติดต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจสหกรณ์ และความต้องการสหกรณ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ผลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกฝ่ายจัดการของสหกรณ์การเกษตร ทำให้ทราบถึง
ปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตร
ได้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

Northeast, located in Cooperative Auditing Area 3. The research consisted of 6 provinces which were Nakhon Ratchasima, Si Sa Ket, Buri Ram, Chaiyaphum, Surin, and Mahasarakham. The data was collected from two groups (1) at the Organization level—managerial workers in 85 Agricultural Cooperatives, and (2) at the Cooperative level—425 Agricultural Cooperative members. The framework of the study was tested using data collected from managers and members of Agricultural Cooperatives. Also, the measurement was tested for reliability using Cronbach's alpha coefficient. The reliability rate of the Agricultural Cooperative was .7497-.9547, and that of the Agricultural Cooperative members was .7321-.8820. The t-test was rated at a statistical level of significance of .05, indicating that the reliability of the questionnaire was at an acceptable level. The response rate was 100% since the researcher and her assistants gathered the data themselves. The method used to analyze the data were in the form of Descriptive Statistics and Path Analysis.

The research findings were as follows:

1. With regard to the effectiveness of the management of Agricultural Cooperatives at the organizational level, the effectiveness was at a moderate to high level, the average score being between 5.55-8.21. The variances which were used to measure management conditions were as follows: cooperative size, harmony, external support mechanisms and support from agriculturist leaders, capital investment, equipment, staffing, planning, organizing, leading, controlling, and the participation of cooperative members and the committee. It was found that the organizational aspect exhibited the highest degree of

effectiveness and equipment the least. At the cooperative level, effectiveness was at a rather high to high level, the average score being between 6.61-8.70. The study found that if the members had favorable attitudes toward the cooperative, they would become more involved--at a high level--in decision-making regarding the administration of the cooperative, and required the cooperative to conduct other forms of business different from its existing activities.

2. As regards the factors that contributed to the effectiveness of the cooperative at the organizational level, it was found that planning, organizing, leading, controlling, capital investment, equipment, staffing, cooperative size, harmony, external support mechanisms and support from agriculturist leaders, displayed a significant level of correlation to the effectiveness of the organization, whereas the participation of the members of the cooperative and the committee did not display a significant correlation to organizational effectiveness. It was found that the attitudes of members of the cooperative to the cooperative with regard to making decisions related to the administration of the cooperative, and the need for a cooperative displayed a significant correlation.

3. The results of in-depth interviews with managerial workers indicated that the problems, difficulties, and methods of development of the management of the Agricultural Cooperatives to be in line with the problems and facts on the ground.